

MÖTE Hírlevél

Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete
MBT Környezet- és Természetvédelmi Szakosztály
MBT Ökológiai Szakosztály

Volume 2008/1, 2008. április 15.

Egyesületi hírek

A MÖTE jövője

„Pushing the development of the Hungarian Ecological Society” címmel nyújtottuk be pályázatunkat a British Ecological Society (BES) által közzétett felhívásra, mely szerint a BES kelet-európai és afrikai országokat támogat a helyi ökológusok hálózatának kialakítására vagy fejlesztésére. A pályázat ez alkalommal sikeres volt, és öt éves időtartamra mintegy 50.000 GBP támogatásban részesültünk.

A 2008-ban induló program reményeink szerint megerősíti a hazai ökológusok együttműködését és részvételünket nemzetközi ökológiai szervezetekben és fórumokon. Ennek látható jelei már feltűntek honlapunkon - maga a honlap arculatváltozása is a szélesebb információterítést szolgálja - és a hírlevelünk egyre gyakoribb és terjedelmesebb megjelenésével is szeretnénk a közösségünket építeni.

A pályázati programunk fő pontjaiban elsősorban a kapcsolatépítést jelöltük meg, amely a rendelkezésünkre álló információk lehető legszélesebb körű terjesztését (elsősorban a honlapon keresztül), közös publikációk szerkesztését illetve MÖTE-találkozókat foglal magába. Utóbbiak a tisztán szak-

mai konferenciák mellett kötetlen találkozásként is elképzelhetők.

A támogatás biztonságosabbá teszi egyesületünk rendszeres eseményeinek (Magyar Ökológus Kongresszus, Szünzoológiai Szimpózium, Kvantitatív Ökológiai Szimpózium és más rendezvények) a megrendezését, lehetőséget nyújt egyben részvételi támogatásokra is fiatal kollégák számára. A következő években rendszeresen képviseltetni tudjuk a MÖTÉ-t a European Ecological Federation és az INTECOL rendezvényein is.

Az egyesület működését nem csak egy pályázati támogatás frissítheti fel, de az is, ha tagjai között rendszeresen új arcok tűnnek fel új gondolatokkal, véleményekkel. Ezért szeretnénk a közeljövőben tagjaink közé invitálni számos fiatal és tekintélyesebb kollégánkat, így érve el taglétszámunk jelentős bővülését.

Egy nagyszabású program kivitelezése nem képzelhető el olyan személy nélkül, aki folyamatosan vállán ne vinné az ügyintézés terheit. A támogatás lehetővé tette, hogy - ugyan csak rész munkaidős foglalkoztatás keretében, de - alkalmazzunk egy munkatársat, aki az adminisztratív

Tartalomjegyzék

Egyesületi hírek	1
A MÖTE jövője	1
European Ecological Federation megújulása	2
A természetvédelem 100 legfontosabb kérdése	2
Rendezvények	2
Egy sikeres hangyász-összejövetel, a MÖTE közreműködésével	2
A magyar botanika rangos eseménye Gödöllőn	4

KÖSzi 2008	4
Tájökológia hideg tájakon	5
V. MTBK	6
ECCB 2009	6
EURECO 2008	6
Szemle	7
Új lehetőség hipotézisek publikálására	7
Új folyóirat köszöntése	7
Növénytan I-III.	7
A <i>Studia odonatologica hungarica</i> folyóirat első 15 éve	8

ügyek vitelért lesz felelős a következő években. E munkatársunk személyét hamarosan mindenki megismerheti, hiszen a tagsággal való közvetlen kapcsolattartás lesz az egyik feladata. Egy másik „alkalmazottunk” munkába állása is várható a közeli hónapokban egy szervert „személyében”, amelynek a honlapunk tárolásán kívül különféle adatbázisok kiszolgálását is el kell látnia. Természetesen ehhez közléteendő/közlétehető adatbázisok is kellenek, s az aktív tagjainknak e téren (is) lesz sok tennivalója.

Körmöczi László

European Ecological Federation megújulása

A MÖTE, csakúgy mint 16 további európai ökológus egyesület, a European Ecological Federation (EEF) tagja. Az EEF, bár régóta létezik, nem igen volt látható a tudományos életben, eltekintve az Európai Ökológus Konferenciáktól (EURECO), melyek néha nem túl sikeres (lásd *MÖTE Hírlevél* 1/1, 2006), és a *Web Ecology* című online laptól. Az elmúlt években azonban jelentős szervezeti és működési változások történtek. Elsősorban a szükséges anyagi háttér megteremtése történt meg. Egyrészt a tagszervezetektől a tagdíjat most már elvárja az EEF, melyet a MÖTE is teljesít. Másrészt a British Ecological Society nyújt számos, például anyagi, vagy személyi támogatást. E feltételek, és a megfelelő ambíció mellett mostanra megújult a szerkesztősége és külalakja a *Web Ecology*-nak, megújult az EEF honlapja is, illetve az utóbbi évek talán legígéretesebb EurEco-ja készül a Gesellschaft für Ökologie szervezésében, és az ő éves konferenciájukkal együtt.

Ami a MÖTE tagjainak érdekes, hogy minden rendezett tagságú MÖTE tag egyben tagja az EEF-nek is, így, többek között, jogosult az EURECO-on kedvezményes tagdíjat fizetni. A MÖTE-t az EEF vezetőségében én képviselem, így kérem bárkinek

ilyen irányú kérdése vagy ötlete volna, keressen meg nyugodtan.

Az EEF honlapja: <http://www.europeanecology.org>.

*Báldi András
baldi@nhmus.hu*

A természetvédelem 100 legfontosabb kérdése

A Society for Conservation Biology (SCB) európai szekciójának elnöke, Andrew Pullin közös gondolkodásra hívja az európai konzervációbiológusokat. A cél a természetvédelmi irányelvek („policy”-k) szempontjából legfontosabb 100 globális természetvédelmi kérdés listájának összeállítása. A kezdeményezés a nagy sikerű „The identification of 100 ecological questions of high policy relevance in the UK” vizsgálat globális méreteiben történő kiterjesztése (az angol vizsgálatról ld. Báldi A. 2006. *MÖTE Hírlevél* 1/2, p. 2), melyhez több kontinens mellett Európa szakembereinek is komoly hozzájárulására számítanak. A munka eredménye a remények szerint alapvető hatást gyakorol majd a globális természetvédelem irányelveire és az ezeket befolyásoló döntéshozókra.

A felhívásra Andrew Pullin személyesen, emailen keresztül várja a kérdéseket a a.s.pullin@bangor.ac.uk emailcímre június 15-ig. A kérdések összeállítása az eddigi tapasztalatok szerint történhet egyéni úton, informális eszecsere útján vagy akár műhelytalálkozók szervezésével. A beküldött kérdések esetében minden alkalommal fel kell tüntetni a szerző(k) nevét és munkahelyét. A beérkező kérdésekből az európai természetvédelem szempontjából legfontosabb kérdések listája is kidolgozásra kerül.

Az angol nyelvű felhívás itt található: <http://www.mbtktv.mtesz.hu/docs/100question.pdf>.

Mihók Barbara

Rendezvények

Egy sikeres hangyász-összejövétel, a MÖTE közreműködésével

A közép-európai hangyászok mindig is aktív, „gyülelész” népek voltak, akik amellet, hogy nagyon lelkesen és nagy számban vesznek részt nemzetközi, társas rovarokkal kapcsolatos kongresszusokon vagy másféle rangú konferenciákon,

önmaguk is – szinte hagyományosan – rendeznek összejöveteleket. Kezdetben, közel három évtizede indultak Bohdan Pisarski lelkes szervezésében a társas rovarok tanulmányozására alakult nemzetközi unió (IUSSI) lengyel szekciójának keretein belül először Lengyelországban (pl. Pulawe, Skirmiewice, Lopuszna), majd 1992-ban Szegeden is megrendezett szimpóziumok. Sajnos a családi összejövetelek fő mozgató motorja, Pisarski ez utób-

bit nem érte meg, mindössze néhány nappal Szegedre indulása előtt érte a halál. Ezen üléssorozatok folytatása volt hazánkban a mintegy harminc résztvevővel rendezett Kárpát-medencei Műrmekológiai Szimpózium (MŰSZI), majd 2005. tavaszán a Közép-Európai Talajzoológiai Workshop szatellit-rendezvényeként Jan Frouz szervezte az első Közép-Európai Műrmekológiai Workshopot akkor még viszonylag kevés résztvevővel és rövid programmal. Ennek logikus folytatása volt a szegedi 2nd Central European Workshop of Myrmecology (CEWM) 2007. május 17–19 között. A szegedi találkozó több szempontból is áttörést jelentett. A létszám az előzőének többszörösére nőtt, a résztvevő 55 hangyász mintegy 29 előadást tartott és 25 posztert mutatott be. A nagyobb létszám mellett nőtt a regionális diverzitás is: a 2005. évi alig 4–5 országgal szemben 13 országból voltak érdeklődők, szélesen értelmezve a „közép-európai” régiót, Sheffielddől Novoszibirszkig, de voltak prezentációk Új-Guinea és Mongólia hangyáiról is. A programban a főbb szekciók a hangyák társas viselkedésének tanulmányozásával (Sociobiology of ants), élőhelyalakító szerepükkel (Ants as ecosystem engineers), közösségi ökológiájukkal és faunisztikájuk problémáival (Community ecology and fauna) és az egyéb élőlényekhez való viszonyukkal (Ants and other organisms) foglalkoztak.

Nem lenne ildomos egy szervezőnek a rendezvény színvonalát dicsérni, ha az a rendezők érdeme volna. Ebben az esetben azonban a résztvevőket illeti a babér. Nagy nemzetközi kongresszusok legjobb előadásaival vetekedő prezentációkra került sor, ezt elsősorban köszönhetjük azoknak az iskoláknak, melyek különösen erős szakmai csapatokkal képviseltették magukat: Regensburg, Sheffield, Novoszibirszk, Ceske Budejovice teamjeit kell itt kiemelni, de azt hiszem, hogy a Szeged-Kolozsvár-Budapest tengelyű „űrmekológus metapopuláció” sem szégyenkezhet 11, főleg ökológiai, de az egyéb témákat is képviselő prezentációjával.

Az előadások során olyan érdekességekről szerezhetünk információt, mint a nőstény háremet tartó Cardiocondyla hímek, a táplálék helyzetéről szinte hihetetlenül nagy mennyiségű információt (26–27 bit) átadó felfedező hangya-dolgozók, a stopferomonok jelenléte, a szomszédok agresszivitása genetikai és térbeli távolságtól függetlenül és az ugyancsak szinte tudományos fantasztikumba illő, versenypartnereket „számoló” és állandó szinten tartó vörshangyák.

A Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszéke és Környezet- és Nanotechnológiai Regionális Egyetemi Tudásközpontja, a SZAB Természetvédelmi és Ökológiai Munkabizottsága által szervezett rendezvény, melynek finansziális ügyeit a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete bonyolította, méltó helyet kapott a SZAB székházában,

a Szegedi Fogadalmi Templom mögött. Emblémáján is a szegedi dómba siető hangyák szerepelnek. A Pick-klubban rendezett és a Molnár Dixieland Band szellemi táplálékával fűszerezett vacsora, a bugaci kirándulás (sokan itt láttak először *Catalglyphis*-t és *Lasius carnolicus*-t) és az azt követő magyaros cigányzenés ebéd a Karikás-csárdában, a rendezvényvel egy időben zajló, a népi kézművesség remekeit bemutató szegedi hídi vásár és a nagyszabású borfesztivál egyaránt hozzájárultak annak sikeréhez.

Az már csak külön öröm, hogy a második CEWM anyagát lehozta a *Myrmecological News* is, melyhez élvezetes bevezető ismertetőt Markó Bálint írt. A lelkes szegedi segítőkkel, a rendező szervekkel és ötletadókkal együtt elsősorban neki jár köszönet, hiszen a kivonat-kötetet is ő szerkesztette, de köszönet illeti a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesületét is, a rendezvény sohasem

könnyű pénzügyeinek bonyolításáért. Reméljük, hogy ez a rovarász rendezvénysorozat nem szakad meg és várjuk a németországi folytatást, az ülés során ugyanis Jürgen Heinze meghívta a társaságot a Regensburgba a következő CEWM színhelyére és bejelentette, hogy 2008-tól megalakul az IUSSI Közép-Európai Szekciója, amely mindennek szervezeti kereteket adhat.

Gallé László

A magyar botanika rangos eseménye Gödöllőn

2008. február 29.-március 2. között a Szent István Egyetem gödöllői campusán, a SZIE Mezőgazdaság és Környezettudományi Karának Növénytani és Ökofiziológiai Intézete szervezésében került megrendezésre az Aktuális Flóra- és Vegetációkutatás a Kárpát-medencében VIII. országos konferencia.

A konferencia fő célja az elmúlt időszak florisztikai és cönológiai kutatások eredményeinek, valamint ökológiai és természetvédelmi vonatkozásainak bemutatása, azok megvitatása volt. A konferencia jelentőségét erősítette, hogy nemrég fejeződtek be a magyarországi flóra- és élőhelyterképezés terepmunkálatai, amelyekről folyamatosan tájékozódhattunk ezen a fórumon is.

A megnyitó ünnepségen köszöntötték Tóth Sándor mikológust, 90. születésnapja alkalmából (ld. képünkön), valamint a kiemelkedő kutatási eredmények elismeréseként odaítélték a Boros Ádám-díjat Balogh Lajosnak, Barina Zoltánnak, Molnár Zsoltnak és Bíró Mariannának. A konferencia szervezői megemlékeztek a SZIE Növénytani és Növényélettani Tanszék két, a közelmúltban elhunyt kiemelkedő kutatójáról, Jeanplong Józsefről (1919–2006) és Koltay Albertről (1926–2005) is.

A résztvevők a rendezvény 3 napja alatt, a plenáris előadások mellett szekcióüléseken, valamint poszter szekcióban mutathatták be legújabb kutatási eredményeiket. A szekcióülések fő témái a következők voltak: Növényföldrajz és vegetációkutatás, Növényökológia és természetvédelem, Flórakutatás, valamint Taxonómia és növényismeret. Az előadások és poszterek összefoglalói a *Kitaibelia* szakfolyóiratban jelentek meg.

Örvendetes, hogy a konferenciára jelentkezők száma folyamatos emelkedést mutat. Idén a szervezők 51 szekcióelőadást és 120 posztert regisztráltak, a résztvevők száma pedig 270 feletti volt. A környező országok botanikusai is szép számmal képviseltették magukat. Érkeztek vendégek Ausztriából, Szlovákiából, Csehországból, Romániából, Szlovéniából, Ukrajnából és Törökországból.

A konferencia részletes programja, illetve az előadás absztraktok elérhetőek a

<http://florakonf.szie.hu> oldalon. A rendezők ezúton is köszönetüket fejezik ki a konferencia támogatóinknak, akik anyagi és dologi segítségükkel jelentősen hozzájárultak a konferencia sikeres lebonyolításához.

Nagy János
SZIE Növénytani és Ökofiziológiai Intézet

KÖSzi 2008

A MÖTE, a SZIE-ÁOTK Ökológiai Tanszéke és az MBT Ökológiai Szakosztály szervezésében március 18–19-én harmadik alkalommal került megrendezésre a Kvantitatív Ökológiai Szimpózium (KÖSzi 2008). Az összejövetelnek a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kara (ÁOTK) adott otthont. Az idei szimpózium az „Életre keltett adatok”

címet viselte, utalva ezzel arra, hogy nagyon sok olyan biotikus (florisztiai, faunisztikai, ökológiai) adat létezik, amiért már nem kell terepre menni, ugyanakkor összegyűjtésük és (újra)elemzésük nagyon is aktuális, és komoly – pl. természetvédelmi – jelentőséggel bírhat.

A konferenciát Fodor László, az ÁOTK dékánja nyitotta meg. A szimpózium a viszonylag kis számú (16) előadás ellenére feszített menetrend szerint zajlott. Az első nap nyitó plenáris előadásában Dévai György időrendben ismertette a hazai biotikai információs rendszerek megteremtésére tett lépéseket. Előadásában a megvalósult jelentős eredmények mellett nem rejtve véka alá a gyakori meghiúsulás politikai okait sem. Hangsúlyozta, hogy az adatbázisok integrációja és azok adattal történő feltöltése terén a továbblépés nehezen lehetséges a jelenleginél jobb infrastrukturális és személyi háttér megteremtése, valamint szemléletváltás nélkül.

Az első nap délutáni plenáris előadásában Sólymos Péter és munkatársai bemutatták az elterjedési adatbázisok általános hibáit a hazai szárazföldi csigák esetén keresztül. Ezután néhány példa felvillantása révén megmutatták a hiányosságok kiküszöbölésére szolgáló lehetőségeket. Érzékeltették, hogy a további adatgyűjtés mellett egyre sürgetőbb szükség van a már meglévő adatok kritikai feldolgozására és azok alkalmazására. Hiszen a környezeti változások sebessége egyre kevésbé ad esélyt a nagy léptékű és jó felbontású feltáró munkák véghezvitelére, netán megismétlésére.

Március 19-i plenáris előadásában Samu Ferenc ismertette az általa fejlesztett projekt-független ökológiai adatbázis felépítését. Saját megvalósult projektek során keresztül bemutatta a lehetséges felhasználási területeket. Ezután megfogalmazta az adatbázis előtt álló új kihívásokat. Az előadás végén felvetett provokatív (pl. adatmegosztást, közösségi és egyéni érdekek konfliktusát érintő) kérdések megvitatására sajnos nagyon kevés idő jutott. Ezért a szervezők feltett szándéka későbbi rendezvényeken alkalmat teremteni egy hasonló vita lefolytatására.

Az előadások mellett kilenc poszter volt megtekinthető. A szimpóziumot követő „Lineáris modellektől a nemlineáris kevert modellekig R-ben” kurzus komoly anyagmennyiséget ölelt át. Köszönjük szépen Harnos Andreea áldozatos munkáját!

A konferencia 37 regisztrált résztvevőjéből örvendetesen magas volt a diákok aránya (43 %). A kétnapos rendezvény jó hangulatban, színvonalas előadások és poszterek között, érdekes és elgondolkodtató hozzászólásokkal fűszerezve zajlott. A szimpózium program és absztraktkötete elérhető a MÖTE (<http://www.ecology.hu>) és a szimpózium (<http://bio.univet.hu/koszi2008>) honlapján.

Sólymos Péter
szervező

Tájökológia hideg tájakon

Hideg szél és eső fogadta a Nemzetközi Tájökológiai Szövetség Amerikai Szekciójának 23. éves konferenciáját (US-IALE) a wisconsini Madisonban (2008 április 6–10.). A Monona-tavon úszó jégkása a rekordokat döntögető télre emlékeztetett, a metsző szél pedig arra, hogy a tavasz mégiscsak nálunk kellemesebb. A több mint 400 résztvevő (326 absztrakt) döntő többsége amerikai volt, de felbukkant azért az olasz Almo Farina és a francia Paula Dias kíséretében néhány európai, meg persze más földrésről valók is.

A szokásos plenáris és szekció előadások illetve poszterek mellett érdekes színfolt volt az éppen nyugdíjba vonuló Sir Ronald Pulliam tiszteletére rendezett szimpózium. A nagy érdeklődés miatt végül ez alkotta az egész konferencia gerincét. A felkért előadók közül annyian mondtak igent, hogy a végén sokuk előadását el is kellett utasítani (ez nem mindennapos), a szekció időtartamát meg kellett háromszorozni és az egyes előadások időtartamát meg kellett felezni (30-ról 15 percre). Az így programba került 28 „tiszteletgészből” készülő könyv kiadásáért pedig két nagy kiadó verseng, talán ez sem szokásos. A szervezők okos módon nem egyszerűen csak Pulliam dícsőítésére kérték fel az előadókat, hanem konkrétan egyik, 1988-ban, az *American Naturalist*-ben megjelent és azóta 1600 ISI-idézést kapott cikkét¹ helyezték a középpontba. Ez tematikailag elegánsan fűzte össze az amúgy talán kicsit csapongó előadásokat: forrás-nyelő metapopulációs rendszerekről beszélt minden előadó.

A pleáris előadások (Kim With, Gary Lovett, Stephen Carpenter és Jon Foley) mellett kiemelkedett az „öregek” közül Robert Holt, John Wiens, Dean Urban és Alan Hastings, de a legszembevetőbb a sok fiatal volt. Különféle díjakkal és jutalmakkal, akárhogy is, de elérték, hogy sokan, lelkesen, nagyon profi módon szerepeljenek. Ez talán a hazai szempontból legtanulságosabb momentum.

A legnagyobb izgalmat a könyv-árverés keltette. Az egyik kiadó nem rögzítette árait, hanem egy-egy kikészített lapon lehetett alkudni a kiállított

¹Pulliam, H. R. 1988. Sources, sinks, and population regulation. *American Naturalist* 132: 652–661.

könyvekre. A kávészünetekben tőzsdei hangulat uralkodott el, amikor mindenki lopva ellenőrizte, vajon rálicitált-e valaki. Aki kioldalgott egy-egy előadásról, már eleve gyanús volt.

Érdemes megemlíteni, hogy hamarosan hazánkban is rendeznek Magyar Tájékológiai Konferenciát (Corvinus Egyetem, május 8–10.), de annak tematikája sokkal inkább a geográfus és tájépítő szakemberek számára lesz érdekes, ökológusoknak csak érintőlegesen.

Jordán Ferenc

V. MTBK

A Magyar Biológiai Társaság Környezet- és Természetvédelmi Szakosztálya, a Nyíregyházi Főiskolával és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal együttműködésben ötödízben rendezi meg a Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferenciát (MTBK) a „Molekulától a globális folyamatokig” címmel. A konferencia időpontja 2008. november 6-8., helyszíne a Nyíregyházi Főiskola.

A konferencia ezúttal a természetvédelmi biológia határterületeit, modern módszereit és legújabb kihívásait mutatja be. Főbb témakörök: molekulák, gének és modern módszerek; globális folyamatok; természetvédelmi stratégiák; társadalom és természetvédelem.

A hagyományos természetvédelmi biológiával foglalkozók mellett most elsősorban olyan szakemberek jelentkezését várjuk, akik a természetvédelmet támogató valamely tudományterületen dolgoznak. A konferencián résztvevők számára lehetőség nyílik szakmai munkájuk bemutatására. Az V. MTBK továbbra is kiemelt küldetésének tekinti a magyar természetvédelemben résztvevő felek közötti párbeszéd és eszmecsere elősegítését, így a rendezvényre minden érdeklődőt szeretettel várunk határainkon innen és túlról egyaránt.

Regisztrációval és absztrakt beadással kapcsolatos tudnivalók 2008. májusában várhatóak. Kérjük, addig is látogasson el a konferencia folyamatosan bővülő honlapjára (<http://www.mtbk.hu>), ahol az 1. körlevél mellett számos információ található a helyszínről és a programról.

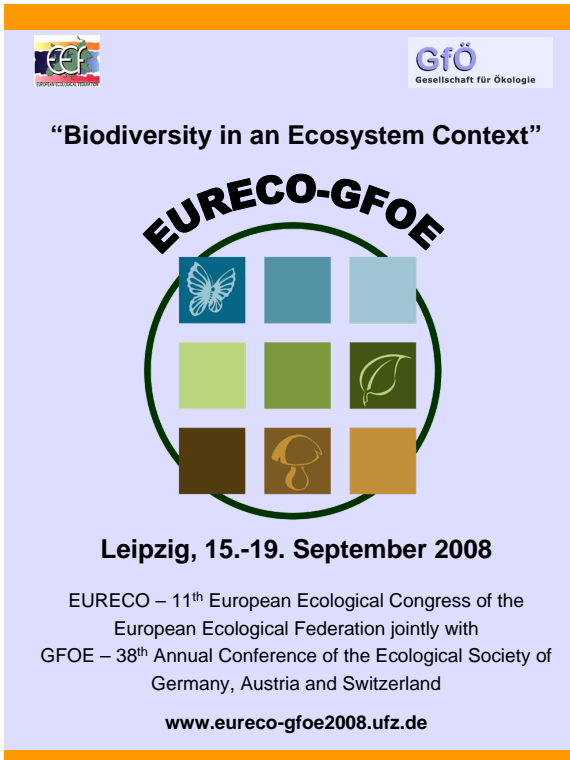
*Lendvai Ádám Zoltán
a szervezőbizottság elnöke
lendvai@nyf.hu*

ECCB 2009

A Society for Conservation Biology - European Section 2009. szeptember 1–5. között a Czech University of Life Sciences közreműködésével Prágában szervezi a 2. Európai Természetvédelmi Biológiai Konferenciát (2nd European Congress of Conservation Biology, ECCB). Az ECCB alcíme: „Conservation biology and beyond: from science to practice”, kifejezve, hogy az 1. ECCB után, melyen elsősorban a biológiai tudományok képviselői voltak jelen, szeretnék a résztvevők körét kiszélesíteni, és bevonni a politika, gazdaság és társadalom képviselőit is. Érdemes már most betervezni a konferenciát, mert ugyan a szervezés még az elején tart, így tudományos hírekkel még nem lehet szolgálni, de azt személyes tapasztalataim alapján mondhatom, hogy az egyetem (mely korábban agrár egyetem volt) saját készítésű söre egészen jó. A konferencia honlapja a <http://www.eccb2009.org> címen lesz elérhető.

Báldi András

EURECO 2008

The poster for EURECO-GFOE 2008 features a central graphic with the text "EURECO-GFOE" in a circular arrangement. Inside the circle is a 3x3 grid of colored squares, each containing a different nature-related icon: a butterfly, a leaf, a mushroom, and a globe. The background is light blue with a white border. Logos for ECCB and GfÖ (Gesellschaft für Ökologie) are in the top corners. The main title "Biodiversity in an Ecosystem Context" is centered above the graphic. Below the graphic, the dates "Leipzig, 15.-19. September 2008" are listed, followed by the organizing institutions: "EURECO – 11th European Ecological Congress of the European Ecological Federation jointly with GFOE – 38th Annual Conference of the Ecological Society of Germany, Austria and Switzerland". The website "www.eureco-gfoe2008.ufz.de" is at the bottom.

Figyelem! A korai és kedvezményes jelentkezési határidő (early registration) 2008. április 30-án lezárul!

Szemle

Új lehetőség hipotézisek publikálására

A természettudomány nem működhet jó munkahipotézisek nélkül, ugyanakkor egy jó hipotézist önmagában mindig nehéz volt publikálni. Ha bárkinek támad igazán jó elgondolása mondjuk egy lehetséges ok-okozati összefüggésről, akkor az ezt támogató kísérleti munka nélkül elgondolását egyáltalán nem, vagy csak igen nehezen publikálhatja. Márpedig legtöbbünk laboratóriumi vagy terepkísérleti lehetőségei korlátozottak.

Egyes szakfolyóiratok eddig is fenntartottak a research article és research note műfajoktól idegen, egyfajta szabadabb prózát megengedő rovatokat. Ilyen pl. az *Oikos Forum* rovata. Ide azonban igen nehéz bejutni, hiszen ezt a szerkesztők rendszerint a lap terjedelmének kicsiny hányadára korlátozzák.

Az orvosi biológiában kicsit könnyebb a helyzet, hiszen ott a *Medical Hypotheses* című lapban 1975 óta folyamatosan publikálhatók pusztán hipotézisek. A lapot sokáig és sokan komolytalannak tartották többek között azért, mert nem támaszkodik külső reviewer-ekre. A szerkesztő bizottság pusztán az alapvető formai és logikai követelmények betartását ellenőrzi, és ez alapján hoz döntést a benyújtást követő néhány napon belül. A lap mégis lassan „kinőtte magát”, az elutasítási ráta már 80–90 %, és a lap impakt faktora hosszú, folyamatos növekedés után mára már jóval 1 fölé nőtt. A lap cikkei az EISZ-ScienceDirect rendszeren belül sokunk számára ingyenesen letölthetők.

A sikereken felbuzdulva a szerkesztők most újabb lapot alapítanak, szintén az Elsevier kiadó gondozásában, *Bioscience Hypotheses* néven. A lap alapításának beharangozása az alábbi weblapon található:

http://www.elsevier.com/wps/find/journal-description.cws_home/714261/description

Itt érhető el a szerzők útmutatója, és itt lehet benyújtani a kéziratokat is. Akinek kedve van egy új ökológiai hipotézist publikálni, az ne felejtse el előbb gondosan átnézni a „How to write up a hypothesis: the good, the bad and the ugly” című szerkesztői útmutatót (*Medical Hypotheses* 64, 665–668.). De vigyázat, a „kevésbé megalapozott” hipotézisek könnyen bekerülhetnek egy olyan viccesnek szánt könyvbe, mint amit most terveznek kiadni „Death is curable...” címen.

Rózsa Lajos

Új folyóirat köszöntése

Fazekas Imre szerkesztői gondozásában, *Acta Naturalia Pannonica* (ISSN 17889413) néven új, kétnyelvű (magyar és angol) periodika indult útjára. Ez jogutódja és szerves folytatója az 1984 és 2006 között 15 kötetben megjelent *Folia Comloensis*-nek (ISSN 02368927). Az új folyóirat a Pannon biogeográfiai régió természettudományos kutatásának eredményeit közli, ezen belül kiemelten foglalkozik, állattannal, növénytannal, valamint természetvédelemmel.

Az *Acta Naturalia Pannonica* két kötettel jelentkezett 2007-ben, a második kötet a Mecsek faunáját ismertető tematikus szám volt. További részletek (tartalom, megrendelés, stb.) az alábbi weblapon található: <http://gportal.hu/portal/-actapannonica/>.

Üdvözöljük a megújult szakfolyóiratot, és további évtizedeken átívelő sikereket kívánunk neki.

Rózsa Lajos
MBT Ökológiai Szakosztály

Növénytan I–III.

Tuba Z., Szerdahelyi T., Engloner A., Nagy J. 2007. *Botanika I–III. Bevezetés a növénytanba, algológiába, gombatanba és a funkcionális növényökológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó Egyetemi Szerkesztőség, Budapest. 760 p., ISBN 978–963–19–5848–5 (I. kötet), ISBN 978–963–19–5849–2 (II. kötet), ISBN 978–963–19–5850–8 (III. kötet). A három kötet ára: 10.300 Ft.

Ilyen jellegű átfogó hazai több kötetes növénytan-egyetemi tankönyv legutóbb közel 30 évvel ezelőtt jelent meg Hortobágyi Tibor szerkesztésében. A három kötetre bontott tananyag felöleli a botanika tárgykörébe tartozó, főisolákon és egyetemeken oktatott ismeretek döntő részét. A könyv egészére jellemző a funkcionális szemlélet erőteljes érvényesülése. Az anyagrészek tárgyalásakor a szerzők igyekeztek a lehetőség szerint legfrissebb, de már kiérlelt ismereteket felhasználni, valamint bemutatni új elméleti-kutatási irányzatokat is. Így pl. a tankönyv egyik újszerűsége, hogy a növényrendszer tan tárgyalásánál erősen épít

az ún. molekuláris kladsztikai rendszertan szemléletére és eredményeire. Ez a rendszerezés a '90-es évek elején felfedezett DNS-duplikációs módszer eredményeire épül.

Az első kötet tartalmazza a legfontosabb sejtteni, valamint a magasabb rendű növényekkel kapcsolatos szövettani és morfológiai tudnivalókat. Ebben a kötetben a hagyományosnál erősebben érvényesül a funkcionális szemlélet.

A második kötet a rendszertani rész, amely a szokásoknak megfelelően a hajtásos növények mellett az algák, gombák, zuzmók és mohák igen heterogén csoportjait is magában foglalja. A ma már bizonyítottan nem növényeknek tekinthető, a növényekhez és állatokhoz hasonlóan önálló élővilágcsoporthoz tartozó gombák csak az oktatási tradíció miatt kerültek a tankönyvben tárgyalásra. Ugyancsak a gombák között lenne tárgyalandó a zuzmók (lichenalizált gombák) avagy zuzmógombák köre is. A szerzők a törzsek, rendek tárgyalásánál azokat a legmodernebb molekuláris genetikai, kladsztikai eredményeket használták fel, amelyek alapján a korábbi törzsfáktól esetenként nagymértékben is eltérő rokonsági kapcsolatok állapíthatók meg. Törekedtek továbbá arra is, hogy a növényi törzsfajlás főbb irányain kívül a tárgyalt rendszertani egységek bemutatása mellett azon ismereteket is közöljék, amelyek fontosak a könyvben tárgyalt többi rész tudomány, így az ökológia, a növényföldrajz és -társulástan jobb megértéséhez is.

A harmadik kötet az egyed feletti szerveződési szintek rendszerezésével és azok működésének bemutatásával foglalkozik, nevezetesen a növényföldrajzzal, társulástannal, illetve a funkcionális növényökológiával. A növényökológia fejezet újdonsága, hogy a hazánkban erős hagyományokkal bíró szerkezeti szemlélettel szemben az ökológiai folyamatokat működési oldalukról mutatja be, illetve a működés szempontjából kitüntetett folyamatokra, főként az ökofiziológiákra fekteti a fő hangsúlyt. Mindez azért fontos, mert az ökológiai folyamatok valójában csak működésükben érthetők meg, a működésben pedig kitüntetett szerepe van az ökofiziológiai, az autökofiziológiai és a szünfiziológiai folyamatoknak. Ugyanakkor csak érintve van avagy teljesen hiányzik a populáció-ökológia és a táplálkozási láncok ökológiájának tárgyalása. Ezzel kapcsolatban szerzők az ezen fejezeteket kellő mélységgel és részletességgel tárgyaló kiváló korábbi és új tankönyvekre, illetve jegyzetekre utalnak.

Fenti szemléleti szempontok érvényesítésével a szerkesztők és szerzők egyfajta evolúciós rendszertani és funkcionális ökológiai szemléletformálásnak szerettek volna teret adni. A Szent István Egyetem Növénytan és Ökofiziológiai Intézetének összefogásával megjelent munka szerzői: Ács Éva, Balogh János, Czóbel Szilárd, Cserhalmi Dániel, Engloner Attila, Farkas Edit, Fóti Szilvia, Jakucs Erzsébet, Kiss Keve Tihamér, Nagy János, Nagy Zoltán,

Orbán Sándor, Podani János, Szerdahelyi Tibor, Szirmai Orsolya, Tuba Zoltán.

A tankönyv nemcsak az egyetemi, főiskolai hallgatók és doktoranduszok számára íródott, hanem a kutatók és gyakorlati szakemberek (alkalmazott botanikusok és ökológusok, természetvédők) érdeklődésére is számot tarthat.

Ürmös Zsolt
PhD hallgató
Urmos.Zsolt@mkk.szie.hu

A *Studia odonatologica hungarica* folyóirat első 15 éve

Immár 15 éve annak, hogy 1993-ban megjelent a *Studia odonatologica hungarica* 1. füzet. A folyóirat célja a hazai szitakötő-kutatás aktuális eredményeinek, illetve az azzal összefüggő módszertani és elméleti ismereteknek a közreadása. Az eltelt 15 év alatt 9 füzet (összesen 708 oldal terjedelemben) jelent meg. A sorozat füzetének megjelenése időrendben a következő: 1993, 1994, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 és 2005 (ebben az évben két füzet jelent meg, a 8. és a 9.).

A megjelent összesen 36 publikáció zöme faunisztikai tárgyú. Ezek a közlemények hazánk számos tájáról szolgáltatnak adatokat, ezáltal hozzájárultak ahhoz, hogy a szitakötők egyike hazánk legtöbbet kutatott és leginkább ismert előfordulású rovarcsoportjainak. A sorozat faunisztikai adatai az alábbi területekről származnak: Barcsi Borókás Tájvédelmi Körzet (Dévai és Miskolczi 1993), ET56 UTM hálónégyzet (Dévai et al. 1993b), Tiszamente Tiszabercel és Gávavencsellő között (Bánkuti et al. 1997, Dévai és Miskolczi 1997, Dévai et al. 1997b, Egyed és Krupinszki 1997), Tisza-Bodrogköze (Dévai és Miskolczi 1998a), Tisza melléke (Tóth 1998), Ölyvös (Dévai és Miskolczi 1999a), Tiszai-Alföld északkeleti része (Olajos és Kiss 1999), Közép-Tiszai Tájvédelmi körzet és környéke (Huber 1999), Aggteleki Nemzeti Park (Dévai és Miskolczi 1999b, 2000a, Bánkuti et al. 2000), Berek-laposa (Müller et al. 2000), Tisza-mente Tiszabercel és Balsa között (Ambrus et al. 1998, Dévai és Miskolczi 1998b, 2001, Dévai et al. 1998a, Müller et al. 2001), Tisza-tó (Egyed és Krupinszki 2005, Jakab et al. 2005a, 2005b), Boroszló-kerti-Holt-Tisza (Kézér et al. 2005), Boroszló-kerti-hullámtéröblözet (Dévai et al. 2005). Ezek mellett vannak szórványgyűjtések (Ujhelyi 1993, Vass 1998) az ország különböző részeiről, továbbá van egy olyan közlemény (Dévai et al. 1993c), amely az 1987. december 31-ig végzett gyűjtések még nem publikált, de megjelentetésre tervezett dolgozatainak jegyzékét tartalmazza. Külön említésre méltó egy összefoglaló jellegű munka (2. füzet), amely a szitakötő-imágókra vonatkozó összes, 1982-ig megjelent előfordulási

adatot bemutatja UTM hálótérképeken (Dévai et al. 1994).

A faunisztikai közlések mellett számos egyéb, főként ökológiai témájú cikk is helyet kapott a folyóiratban, amelyek a következő témakörökkel foglalkoznak: az ökológiai állapotfelmérés és minősítés lehetőségei a szitakötő-fauna alapján (Dévai és Miskolczi 1997), egy tiszai (Tiszabercel és Gávavencsellő közötti) hullámtérszakasz természeti állapotának jellemzése és környezetminőségi értékelése (Dévai és Müller 1998), víztértípusonkénti fajösszetétel-előrejelzés és vizsgálati programjavaslat az Aggteleki Nemzeti Park példáján (Dévai és Miskolczi 1999b), a biodiverzitás-monitorozás közösség szintű eredményeinek bemutatása (Dévai és Miskolczi 2000b), illetve értékelési lehetőségeinek alapvetése (Dévai és Miskolczi 2001) a Tisza-mente Tiszabercel és Balsa közötti szakaszán végzett vizsgálatok alapján. Külön említést érdemelnek a módszerelméleti és módszertani témájú közlemények (Dévai 1997, Dévai et al. 1993a, 1997a, 1998b, Nagy et al. 2001), amelyek a szélesebb szakmai közvélemény érdeklődésére is számot tarthatnak, hiszen Dévai dolgozatában az imágók mennyiségi felmérésére vonatkozó javaslat, Dévai és munkatársai cikkeiben a faunisztikai adatok közlésének, feldolgozásának és értékelésének, illetve a lelőhelynevek egységesítésének a kérdései, Nagy és munkatársai cikkében pedig egy új mintavételi eszköz és eljárás (Aqualex) felhasználásának lehetőségei nem csak a szitakötőkkel foglalkozók figyelmét kelthetik fel.

A közlemények – egyetlen kivételtől (Nagy et al. 2001 angolul írt cikkétől) eltekintve – magyar nyelvűek, de mindegyik tartalmaz kellően informatív angol nyelvű kivonatot, több pedig részletes angol (Dévai 1997, Dévai et al. 1993a, 1994, 1997a) vagy német (Dévai et al. 1993b) összefoglalást is.

A tudományos publikációk mellett hat - részben vagy egészben odonatológiai tárgyú - szakkönyv bemutatása (1., illetve 3-6. füzetek), a védett szitakötőfajok listáját megjelentető miniszteri rendelet ismertetése (7. füzet), illetve - szakmai hírek címszó alatt - a szitakötők kutatásával kapcsolatos egy-egy doktori disszertáció (8. füzet: Müller Zoltán, 9. füzet: Jakab Tibor) téziseinek anyaga is megjelent, az utóbbiak magyarul és angolul is.

Összegezve a folyóirat erényeit, feltétlenül fontosnak tartom kiemelni, hogy egy ilyen viszonylag szűk szakterülettel foglalkozó publikációgyűjtemény folyamatosan megjelenik, és idestova 15 éve létezik. Ez pedig - a szerkesztőbizottság áldozatos munkája mellett - feltétlenül köszönhető mindazoknak a szakembereknek, akik munkájukkal és folyamatos érdeklődésükkel életben tartották, és remélhetőleg a jövőben is életben tartják a folyóiratot.

Bizonyára sok szakmabeli örömmel fogadná, ha a lap interneten is elérhető lenne, addig is a sorozat füzetei megrendelhetők és beszerezhetők a következő címen: AGRION 2000 Bt., 4033 Debrecen, Zelizy Dániel u. 18.

Jakab Tibor

A MÖTE Hírlevelet Kiadja a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete (6722 Szeged, Egyetem u. 2., levelezési cím: 6701 Szeged, Pf. 51, <http://www.ecology.hu>).

Főszerkesztő: Tóthmérész Béla (MÖTE elnök, e-mail: tothmerb@delfin.unideb.hu).

Szerkesztő: Sóllymos Péter (MÖTE titkár, e-mail: Sollymos.Peter@aotk.szie.hu).

A MÖTÉ-vel és a hazai ökológiai közélettel kapcsolatos híreket, rendezvény ismertetéseket, könyvszemléket, rövidebb-hosszabb tanulmányokat e-mail mellékletként a főszerkesztőnek és a szerkesztőnek kérjük eljuttatni. Minden beérkezett kéziratot stilisztikai és szakmai szempontból lektoráltatunk. Minden kézirat megjelenéséről a főszerkesztő dönt. A Hírlevéllel kapcsolatos észrevételeiket a szerkesztőknek címezzék.

A Hírlevél tördelését és tipográfiai beállításait Sóllymos Péter végezte L^AT_EX 2_ε környezetben az Rnews.sty módosított változatával.